

Wycena składników sprawozdania finansowego w realizacji koncepcji *true and fair view* – teoria i regulacje

Łukasz Matuszak *

Wprowadzenie

We współczesnej gospodarce rynkowej dynamika procesu globalizacji wynika w głównej mierze z pogłębiania się współpracy międzynarodowej, której największy rozwój można obserwować w obszarze międzynarodowych rynków finansowych. Kluczowym instrumentem pozwalającym realizować ten proces są informacje pochodzące z rachunkowości i prezentowane w sprawozdaniu finansowym, pełniące rolę „języka biznesu”. W związku z tym na pierwszy plan wysuwa się kwestię przydatności funkcji informacyjnej rachunkowości. Rachunkowość jest obecnie postrzegana jako podstawowe źródło informacji o przyszłości ekonomicznej przedsiębiorstwa. Podstawowym jej zadaniem jest dokonywanie „kwantytatywnego opisu i analizy strumieni zysku, wielkości majątku i kapitału” (Gmytrasiewicz, 2006, s. 87), zaś przydatność jej funkcji informacyjnej została zogniskowana na potrzebach informacyjnych inwestorów – rynku kapitałowego (Gmytrasiewicz, 2007, s. 111). Mimo to sprawozdanie finansowe jest kierowane do powszechnego użytkownika i określa się je mianem sprawozdania „ogólnego przeznaczenia”.

Dyskusja nad możliwościami i cechami prawidłowej wyceny, a w szczególności na temat wyboru właściwych metod i zasad wyceny stosowanych do ustalania wartości w sprawozdaniu finansowym, trwa w rachunkowości od początku XX wieku (Samelak, Matuszak, 2009, s. 329–348). Wnioski z tej dyskusji są niezwykle istotne, dotyczą bowiem tego, czy i w jakim stopniu obraz jednostki zawarty w sprawozdaniu finansowym będzie wiernie i rzetelnie prezentować sytuację majątkową i finansową jednostki zgodnie z koncepcją *true and fair view* (TFV).

Od lat 70. XX wieku w rachunkowości przyjęty został model cele – środki do tworzenia teorii rachunkowości i jej konstruktów (Szychta, 1996, s. 161; Hendriksen, van Breda, 2002, 140–141). Obecny stan teorii rachunkowości wskazuje, że cele sprawozdania finansowego nie są kreowane autonomicznie przez rachunkowość, ale wynikają z oczekiwań praktyki gospodarczej – głównie inwestorów, czyli rynków kapitałowych (Gmytrasiewicz, 2006, s. 87). Konsekwencją przyjęcia określonych celów sprawozdania finansowego powinien być adekwatny dobór środków, a zatem zasad i metod

* Dr Łukasz Matuszak, adiunkt, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katedra Rachunkowości, e-mail: l.matuszak@ue.poznan.pl

wyceny sprawozdania finansowego¹, dzięki czemu kwantytatywny opis sytuacji majątkowej i finansowej będzie w najwyższym stopniu realizować koncepcję TFV. Wtedy informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym będą bowiem przydatne dla użytkowników.

Celem artykułu jest próba udzielenia odpowiedzi na pytanie badawcze, czy proponowane współcześnie w teorii i regulacjach rachunkowości metody i zasady wyceny realizują w możliwie najlepszy sposób koncepcję TFV w sprawozdaniu finansowym.

Do zrealizowania tak określonego celu artykułu konieczne jest przeprowadzenie następujących działań badawczych:

- 1) określenie istoty koncepcji *true and fair view* (TFV) z perspektywy wyceny sprawozdania finansowego;
- 2) ustalenie zakresów (perspektyw) informacyjnych sprawozdania finansowego na gruncie teorii rachunkowości, a także ustawy o rachunkowości – u. o r. (Ustawa, 1994) i Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej – MSSF (Międzynarodowe Standardy, 2011A);
- 3) określenie treści ekonomicznej miar wyceny sprawozdania finansowego w regulacjach u. o r. i MSSF;
- 4) analiza porównawcza metod i szczegółowych zasad wyceny sprawozdania finansowego w regulacjach u. o r. i MSSF;
- 5) zajęcie autorskiego stanowiska w odniesieniu do kierunków dalszego kształtowania się wyceny sprawozdania finansowego w kontekście realizacji koncepcji TFV i propozycja zmian w obecnym kształcie sprawozdania finansowego.

Do zrealizowania wskazanych zadań badawczych wykorzystano następujące metody badawcze: analizę literatury przedmiotu, analizę porównawczą, metodę syntezy, metodę dedukcji oraz metodę dyrektywy celowościowej.

1. Koncepcja *true and fair view* w kontekście wyceny składników sprawozdania finansowego

Określenie *true and fair view* zostało po raz pierwszy użyte w 1947 r. w brytyjskim prawie handlowym, w ustawie *the Companies Act*. Od tego czasu koncepcja TFV stała się wyznacznikiem anglosaskiej tradycji rachunkowości, choć jej intencje wyrażane były raczej intuicyjnie². Do rozprzestrzenienia się omawianej koncepcji na

¹ Wycena składników sprawozdania finansowego oznacza wycenę wszystkich składników tego sprawozdania. Przez składniki sprawozdania finansowego rozumiemy aktywa, zobowiązania, przychody i zyski oraz koszty i straty. Wycena składników sprawozdania finansowego odbywa się poprzez ustalenie wartości każdej pozycji sprawozdania finansowego zgodnie ze szczegółowymi zasadami ich wyceny. Szczegółową zasadę wyceny określa się przez dobór miary wyceny i algorytmu jej stosowania. Miernikiem wartości jest pieniądź.

² Na gruncie prawnym cechy koncepcji TFV nie zostały zidentyfikowane. Uznano bowiem, że wynika ona z kształtowanych przez lata doświadczeń (Surdykowska, 1999, s. 185).

grunt rachunkowości kontynentalnej przyczyniła się czwarta dyrektywa UE (Czwarta dyrektywa, 1978), która (w art. 4) stanowiła wyraz kompromisu między dwoma wymienionymi tradycjami rachunkowości.

Koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu (TFV)³, zwana inaczej zasadą rzetelnego i jasnego obrazu⁴, jest rozumiana w literaturze przedmiotu dwojako. W wąskim ujęciu jest jedną z zasad rachunkowości oznaczającą właściwe odzwierciedlenie sytuacji jednostki w sprawozdaniu finansowym. Rozumienie takie istotnie ogranicza jednak potencjał omawianej koncepcji⁵. W szerokim ujęciu koncepcja TFV stanowi punkt odniesienia do całej struktury danych rachunkowości, niezależnie od przyjętych w danym kraju systemów legislacyjnych, stosunków politycznych i ekonomicznych (Gmytrasiewicz, 2008, s. 11). Jej istota sprowadza się do wiernego, zgodnego z prawdą odzwierciedlenia rzeczywistości gospodarczej jednostki, bez wybiegów, upiększania, zaciemniania i przemilczania oraz rzetelnej prezentacji jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego poprzez ustalanie i podawanie odpowiednich informacji (Lisiecka-Zajac, 1994, s. 10).

Omawiana koncepcja na gruncie prawnym może być realizowana zgodnie z alternatywnymi założeniami:

- 1) przyjmuje się, że normy prawne stanowią jedynie pewne minimum danych, jakie jednostka powinna udostępnić użytkownikowi sprawozdania finansowego (Remlein, 2007, s. 62), a które można uzupełnić celem lepszego odzwierciedlenia sytuacji majątkowej i finansowej jednostki;
- 2) zakłada się najwyższą nadrzędność (*override*) koncepcji TFV nad normami prawnymi, co oznacza możliwość odstąpienia od określonych wymogów prawnych i zastąpienie ich innymi, nieprzewidzianymi prawem czy też przez prawo zakazanymi, by w sposób lepszy i najpełniejszy pokazać obraz jednostki (Alexander, 1993). Podejście to jest charakterystyczne dla modelu rachunkowości anglosaskiej.

Niezależnie jednak od przyjętych założeń nie ulega wątpliwości, że realizacja koncepcji TFV jest skutkiem tzw. lęku informacyjnego, który wynika z istnienia w rachunkowości różnorodnych reguł, wytycznych, rekomendacji, ogólnie akceptowanych standardów, interpretacji, wzorców i norm opisu rzeczywistości gospodarczej przedsiębiorstwa, budzących uczucie strachu i niepewności z powodu braku możliwości całościowego ich poznania i zrozumienia (Surdykowska, Kutera, 2009, s. 27). Ponad to lęk informacyjny może być wzmacniany poprzez niejednoznaczne – co do treści

³ W literaturze przedmiotu występują również inne tłumaczenia określenia *true and fair view*: koncepcja wiernego i rzetelnego obrazu (Gmytrasiewicz i in., 1999, s. 31), zasada jasnego i rzetelnego obrazu (Sojak, Stankiewicz (red.), 2002, s. 24), zasada prawdziwego i uczciwego obrazu (Walińska, 2005, s. 56), zasada prawdziwego i wiernego obrazu (Gos, 2000, s. 46). Zestawienie synonimów określenia TFV prezentują także Sikorska (2005) i Kosmala MacLulich (2003).

⁴ „Rzetelny i jasny obraz” jest oficjalnym, prawnym tłumaczeniem wyrażenia *true and fair view* (art. 4 u.o.r.).

⁵ Wąskie ujęcie koncepcji TFV jest charakterystyczne dla tekstów pisanych dla praktyki księgowej (czasopisma dla służb finansowo-księgowych).

ekonomicznej – informacje, które są rezultatem zastosowania określonych rozwiązań zawartych w samych regulacjach.

Koncepcja TFV ma odgrywać rolę antidotum na niedoskonałości norm rachunkowości w zderzeniu z różnorodnością życia gospodarczego i istnieniem pewnego obszaru zagadnień trudno przewidywalnych i identyfikowalnych, ale mieszczących się w zakresie rachunkowości (Gmytrasiewicz, Karmańska, 2004, s. 16). Omawiana koncepcja dotyczy bezpośrednio informacji sprawozdawczych zawartych w sprawozdaniu finansowym, które są kierowane do szerokiego kręgu użytkowników, zwłaszcza zewnętrznych; kształtuje ona także opis pojedynczych zdarzeń gospodarczych i ma zastosowanie na każdym etapie gromadzenia i przetwarzania danych w ramach rachunkowości.

Współcześnie koncepcja TFV jest ujęta w regulacjach rachunkowości wielu państw europejskich, ale zakres jej stosowania jest różny⁶. Została ona przyjęta w regulacjach MSSF (par. 15–17 MSSF) i mimo że standardy nie zawierają jej definicji, to wymóg rzetelności informacji niejednokrotnie jest tam przywoływany⁷. Regulacje krajowe również pośrednio odwołują się do koncepcji TFV, wskazując na konieczność rzetelnej i jasnej prezentacji sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz wyniku finansowego, a także nakazując, aby informacje prezentowane w sprawozdaniu finansowym były wykazywane zgodnie z ich treścią ekonomiczną, a nie formą prawną (art. 4, ust 1 i 2 u. o r.).

Obecnie można zasadnie powiedzieć, że realizacja koncepcji TFV w sprawozdaniu finansowym odbywa się głównie poprzez rzetelną (prawdziwą) i prawidłową (zgodną z ustalonymi wymogami) jego wycenę. Rzetelna i prawidłowa wycena składników sprawozdania finansowego determinuje liczbowy obraz zaprezentowany w sprawozdaniu finansowym.

Dokonujące się współcześnie zmiany zawartości informacyjnej sprawozdania finansowego – przejście od paradygmatu kosztu historycznego do paradygmatu wartości godziwej (Gmytrasiewicz, 2009, s. 147–148), a także jego kształtu (np. Bek-Gaik, 2012, s. 121–141; Gierusz, 2010, s. 49–58; Samelak, 2011, s. 135–144), są zdeterminowane oczekiwaniami informacyjnymi użytkowników sprawozdań finansowych.

Zakłada się, że użytkownik jest w stanie prawidłowo interpretować informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym jedynie wtedy, gdy dostarczy mu się takiej informacji, jakiej on oczekuje. Przyjmuje się także, że istnieje szeroki krąg użytkowników

⁶ Szerzej na ten temat piszą Beresińska i in. (1997).

⁷ W *załozeniach koncepcyjnych* MSSF obowiązujących od września 2010 r. w części dotyczącej cech jakościowych wprowadzono dwie nadrzędne cechy przydatności i wiernego odzwierciedlenia. Ponadto par.15 MSR 1 stanowi, że sprawozdanie finansowe powinno rzetelnie przedstawiać sytuację finansową jednostki, finansowe wyniki działalności i przepływy środków pieniężnych. Rzetelna prezentacja wymaga wiernego odzwierciedlenia efektów transakcji, innych zdarzeń i warunków, zgodnie z definicjami i warunkami ujęcia dla aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów przedstawionymi w *Załozeniach koncepcyjnych*. Zastosowanie MSSF, wraz z informacjami uzupełniającymi w uzasadnionych przypadkach, skutkuje tym, że sprawozdanie finansowe spełnia wymóg rzetelnej prezentacji (MSSF, 2011A).

(osób i instytucji) zainteresowanych informacjami zawartymi w sprawozdaniach finansowych – przede wszystkim są nimi inwestorzy, pożyczkodawcy i inni wierzyciele, którzy cechują się odmiennymi, prawdopodobnie sprzecznymi oczekiwaniami informacyjnymi (Kamiński, Owczarek, 2008, s. 13–16).

W tym kontekście należy zaznaczyć, że współcześnie regulacje MSSF określają sprawozdanie finansowe mianem sprawozdania ogólnego przeznaczenia, co ma podkreślać oczekiwanie jego uniwersalności dla różnych grup odbiorców. W konsekwencji sporządzenie sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia staje się trudnym wyzwaniem wymagającym powiązania różnych, niejednokrotnie sprecznych oczekiwań informacyjnych.

Odmienność oczekiwań informacyjnych użytkowników przejawia się w wymaganiu informacji o odmiennej treści ekonomicznej. Aby sprostać tak określonym wymaganiom, konieczne jest zastosowanie w jednym sprawozdaniu finansowym miary wyceny⁸ wyrażające odmienne treści ekonomiczne. Problemem jest kwestia wyboru metod i zasad wyceny w odniesieniu do poszczególnych składników sprawozdania finansowego. Arbitralność w tym zakresie spowodowana albo przez zapewnienie prawa wyboru metod wyceny, albo przez narzucenie w regulacjach odmiennych metod i zasad wyceny poszczególnych składników sprawozdania finansowego może sprawić, że „na wyjściu” sprawozdanie finansowe będzie pozbawione jednoznacznej treści ekonomicznej i stanie się zlepek różnych treściowo i merytorycznie wartości.

Sytuację taką można określić mianem paradoksu wiernego odzwierciedlenia w sprawozdaniu finansowym, który polega na tym, że im więcej stosujemy różnych zasad wyceny (czyli miar wyceny i algorytmów ich stosowania) w odniesieniu do różnych składników sprawozdania finansowego w celu jak najrealniejszej i najwierniejszej ich wyceny (w założeniu realizując koncepcję TFFV), tym bardziej rozmyty i niejednoznaczny staje się obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki z powodu niejednoznaczności treści ekonomicznej prezentowanej w tym sprawozdaniu.

Wspomniane na wstępie podejście „cele – środki” do tworzenia informacji sprawozdawczej wskazuje, że w celu stawianym przed sprawozdaniem finansowym powinien zostać określony zakładany zakres informacyjny wymagany i oczekiwany przez użytkowników tego sprawozdania. Znając – wynikający z celu – zakres informacji sprawozdawczej, możliwy jest dobór odpowiednich środków (metod i zasad wyceny) do realizacji celu i zaspokojenie – w możliwie najwyższym stopniu – potrzeb informacyjnych użytkowników. W dalszej części artykułu zostaną poddane analizie cele sprawozdania finansowego w teorii i w regulacjach rachunkowości.

⁸ Miary wyceny sprawozdania finansowego, rozumiane jako jej parametry wyceny, zostaną omówione w dalszej części artykułu.

2. Cele sprawozdania finansowego na gruncie teorii rachunkowości

Współcześnie w teorii rachunkowości identyfikuje się dwa podstawowe podejścia (metody lub konwencje) odnoszące się do realizacji głównego celu sprawozdania finansowego: metodę transakcyjną (kontynentalną) oraz metodę wartości. Metody te prowadzą do odmiennej realizacji głównego celu sprawozdania finansowego. Ich zestawienie zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie celów sprawozdania finansowego, metod wyceny i sposobów ich realizacji w teorii rachunkowości

Wyszczególnienie	Metoda transakcyjna	Metoda wartości
Cel sprawozdania finansowego	– ustalenie i przekazanie prawidłowego obrazu rentowności jednostki w danym okresie sprawozdawczym; – koncentracja na pomiarze i prezentacji wyniku finansowego za dany okres sprawozdawczy.	– kompletna i prawidłowa wycena oraz prezentacja składników gospodarczych i zobowiązań podmiotu gospodarczego na dzień bilansowy; – podstawowy cel wyceny to rzetelne ustalenie aktywów netto, czyli kapitału własnego (Helin, 2006, s. 19).
Metoda wyceny ^a	koszt historyczny	wartość rynkowa
Sposób realizacji	– wynik finansowy jest kształtowany przez operacje wynikowe podporządkowane zasadom memoriału, współmierności czasowej i merytorycznej kosztów i przychodów, a także zasadzie ostrożności; – ugruntowana metodologia rachunkowości (Gmytrasiewicz, 2006, s. 90); – ujęcie w rachunku wyników przychodów i kosztów następuje dopiero wtedy, gdy transakcja zostanie zrealizowana i nie zawiera zysków i strat niezrealizowanych wynikających z przeceny pozycji bilansowych (Helin, 2000, s. 18); – bilans to „produkt uboczny” rachunku zysków i strat; – wycena składników majątkowych jednostki gospodarczej jest funkcją rynku i opiera się	– prawidłowa wycena pozycji aktywów i zobowiązań jest oparta na wartości rynkowej – wartości wyjściowej (<i>mark-to-market accounting</i>), a w razie jej braku na ustalonej w inny sposób wartości godziwej (wartość bieżąca lub wartość dochodowa); – niezrealizowane różnice powstałe na dzień wyceny (dodatnie lub ujemne różnice między wartością rynkową a wartością historyczną) zalicza się do przychodów lub kosztów danego okresu (Helin, 2006, s. 19); – bilans ma podstawowe znaczenie, a rachunek zysków i strat służy do prawidłowego ujęcia przyrostu lub zmniejszenia kapitału własnego.

Wyszczególnienie	Metoda transakcyjna	Metoda wartości
	głównie na wartościach wejściowych – historycznych (historycznych cenach nabycia lub historycznych kosztach) (Ijiri, 1971); – wartość aktywów i pasywów nie stanowi podstawowej informacji przydatnej użytkownikom, posiadany majątek nie jest bowiem przeznaczony na sprzedaż (aktywa użytkowane w długim okresie) (Kamiński, Owczarek, 2008, s. 18).	

^a Przez metody (podstawy) wyceny rozumie się ogólne podejście czy też filozofię wyceny, a nie szczegółowe wytyczne (Hońko, 2013, s. 113–117).

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Gmytrasiewicz (2006); Helin (2000, 2006); Kamiński, Owczarek (2008), Ijiri (1971).

Jak wynika z informacji zawartych w tabeli 1, w ujęciu transakcyjnym obraz efektywności gospodarowania jednostki ujawniony w sprawozdaniu finansowym jest wynikiem zastosowania zbioru zasad i sposobów opisywania retrospektywnego (ugruntowanej metodologii rachunkowości), czego rezultatem jest rejestracja faktów gospodarczych realnie istniejących w przeszłości. Obraz sytuacji majątkowej i finansowej przy zastosowaniu tej metody jest obrazem jednoznacznie retrospektywnym.

Odmienne obraz uzyskuje się przy zastosowaniu metody wartości. W metodzie tej następuje „odcięcie” wyceny od wartości historycznych zarejestrowanych w systemie rachunkowości i przyjęcie orientacji przyszłościowej, wyrażającej się w przewidywaniu przyszłych zmian wartości składników aktywów i zobowiązań (Matuszak, 2012, s. 69–p70). W rezultacie wartość księgową kapitału własnego przedsiębiorstwa ma przybliżać się do jego wartości rynkowej⁹. Tak ukształtowany obraz przedsiębiorstwa tworzony w sprawozdaniu finansowym nie uwzględnia czynników charakterystycznych dla konkretnej jednostki (np. kosztów zakupu), gdyż jest oparty wyłącznie na

⁹ W metodzie wartości przyjmuje się założenie, że dokonując wyceny wszystkich składników sprawozdania finansowego w wartościach rynkowych, jest możliwe uzyskanie informacji o wartości rynkowej kapitału własnego (w szczególności wynikającego z notowań giełdowych), a przynajmniej przybliżenie się do niej. Założenie to jest problematyczne, ponieważ nie uwzględnia między innymi efektu synergii, który występuje w związku ze współdziałaniem poszczególnych składników majątku w ramach przedsiębiorstwa, faktu, że wartość całego przedsiębiorstwa tworzą również kategorie, które jeszcze w rachunkowości nie zostały rozpoznane ze względu na trudności w ich wiarygodnym pomiarze w mierniku pieniężnym (np. kapitał intelektualny), a także samej natury kształtowania się na giełdzie wartości rynkowej kapitału własnego (współcześnie racjonalność ukształtowanej na giełdzie wartości rynkowej spółek jest podważana w związku z wynikami badań w dziedzinie finansów behawioralnych) (np. Szyszka, 2009).

ocenach rynkowych. W konsekwencji treść ekonomiczna informacji w sprawozdaniu finansowym ma charakter prospektywno-hipotetyczny i prezentuje sytuację jednostki w chwili hipotetycznego zbycia na rynku jej majątku.

3. Cele sprawozdania finansowego w regulacjach MSSF i ustawy o rachunkowości

Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej (ZKSF) uznają cel sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia jako ich fundament. Pozostałe elementy struktury ZKSF, takie jak jednostka sprawozdawcza, cechy jakościowe i ograniczenia użyteczności informacji finansowej, składniki sprawozdań finansowych, uznawanie, wycena, prezentacja, a także inne ujawnienia powinny wynikać logicznie z tego celu. Oznacza to, że ważnym kryterium wyceny sprawozdania finansowego jest cel, do realizacji którego mają zostać wykorzystane informacje ze sprawozdania finansowego (Beresińska i in., 1997, s. 12).

W u. o r. cel sprawozdania finansowego nie został określony, regulacje ustawowe odnoszą się bowiem do całej rachunkowości jednostki. Można jednak podjąć próbę wywiedzenia celu sprawozdania finansowego w sposób pośredni.

Zestawienie celów sprawozdania finansowego i podstaw wyceny w regulacjach u. o r. i MSSF zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2. Zestawienie celów sprawozdania finansowego w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF

Wyszczególnienie	MSSF	Ustawa o rachunkowości
Cel sprawozdania finansowego	– dostarczenie informacji finansowej o jednostce sprawozdawczej, która jest użyteczna dla obecnych i potencjalnych inwestorów oraz pożyczkodawców i innych wierzycieli, przy podejmowaniu przez nich decyzji, które leżą w ich gestii jako dostarczcycieli kapitału (kupno, sprzedaż, zatrzymanie instrumentów kapitałowych i dłużnych oraz udzielania i spłaty pożyczek lub innych form kredytowania) (par. C2, ZKSF); – zakres informacji użytecznej przy podejmowaniu decyzji jest określony dwoma	– nie określono celu sporządzania sprawozdania finansowego w sposób bezpośredni; – celem sprawozdania finansowego (ustalonego w sposób pośredni) ^b jest prawidłowe i rzetelne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz jej wyniku finansowego ^c .

	równorzędnymi obszarami informacyjnymi: 1) informacje, które pozwolą użytkownikom ocenić zdolność jednostki do generowania przyszłych wpływów gotówkowych netto do jednostki (aspekt prognostyczny); 2) informacje o zdolności zarządu do ochrony i zwiększania inwestycji użytkowników, innymi słowy informacje do oceny realizowanej przez kierownictwo przedsiębiorstwa funkcji powierniczej (<i>stewardship</i>) (aspekt potwierdzający)^a.	
--	---	--

^a Cel sformułowany w Założeniach koncepcyjnych (ZK) obowiązujących do września 2010 r. traktował realizację funkcji kontroli powierniczej jako dodatkowy aspekt, którym powinna zajmować się sprawozdawczość finansowa. ZKSF obowiązujące od września 2010 r. zrównują cel kontroli powierniczej z użytecznością decyzyjną, co ma podkreślać jego użyteczność dla odbiorców sprawozdania finansowego.

^b Cel taki wywieźć można z regulacji u. o r. nakazujących, aby: 1) jednostka stosowała określone w przepisach zasady rachunkowości, rzetelnie i jasno przedstawiając sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy (art. 4 ust. 1 u. o r.); 2) wybór rozwiązań dopuszczonych w przepisach i dostosowanie ich do potrzeb jednostki zapewniły wyodrębnienie w rachunkowości jednostki wszystkich zdarzeń istotnych z punktu widzenia oceny jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego, przy zachowaniu zasady ostrożności (art. 8 ust. 1 u. o r.); 3) wszystkie zdarzenia ujmować w księgach rachunkowych i wykazywać w sprawozdaniu finansowym zgodnie z ich treścią ekonomiczną (art. 4 ust. 2 u. o r.).

^c Regulacje krajowe nie określają zakresu podmiotowego odbiorców sprawozdania finansowego, ale także nie wprowadzają żadnych ograniczeń czy wyłączeń. Przyjęto zatem, że użytkownikami sprawozdania finansowego w polskich regulacjach rachunkowości są zarówno użytkownicy zewnętrzni, jak i wewnętrzni, czyli tzw. powszechny użytkownik.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Założenia koncepcyjne* (2011), Międzynarodowe Standardy (2011), Ustawa (1994).

Jak wynika z informacji zawartych w tabeli 2, w regulacjach MSSF oczekiwania informacyjne użytkowników sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia opierają się na dwóch zakresach informacji, a mianowicie informacji pozwalającej na dokonywanie przewidywań przyszłej sytuacji finansowej jednostki – **informacji prospektywnej**, a także informacji pozwalającej na przeprowadzenie kontroli (weryfikacji założonych planów z faktami dotyczącymi ich realizacji) dotychczasowej działalności jednostki – **informacji retrospektywnej**. Z punktu widzenia zakresu czasowego cele sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia mają przeciwstawny charakter, przez co ich realizacja może wymagać zastosowania odmiennych środków. Dotyczy to zwłaszcza wyboru odpowiednich zasad i metod wyceny aktywów i zobowiązań.

Na gruncie regulacji daje się zauważyć, że MSSF w sposób bardziej precyzyjny określają zakres celu sprawozdania finansowego niż regulacje u. o r. Niemniej można przyjąć, że zarówno regulacje MSSF, jak i u. o r. wymagają odzwierciedlenia w sprawozdaniu finansowym informacji o charakterze zarówno retrospektywnym, jak i prospektywnym. Tylko wtedy możliwe będzie bowiem dostarczenie rzetelnej i prawidłowej informacji o sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowym jednostki, która będzie użyteczna dla powszechnego użytkownika.

W dalszej części artykułu zostanie zbadana treść ekonomiczna zidentyfikowanych w regulacjach u. o r. i MSSF miar wyceny sprawozdania finansowego. Pozwoli to na określenie możliwości realizacji celu sprawozdania finansowego przy wykorzystaniu poszczególnych miar.

4. Treść ekonomiczna miar wyceny sprawozdania finansowego w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF

Z analizy regulacji u. o r. i MSSF wynika, że stosowane są różne miary wyceny¹⁰ sprawozdania finansowego, przy czym każda z miar reprezentuje określoną, odmienną treść ekonomiczną.

Zestawienie miar wyceny wraz z ich treścią ekonomiczną zawiera tabela 3.

Tabela 3. Treść ekonomiczna miar wyceny w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF

Miary wyceny	Treść ekonomiczna miar wyceny
Miary kosztu historycznego: – cena nabycia (zakupu), – koszt wytworzenia, – kwota wymagająca zapłaty	– w odniesieniu do aktywów – dostarczają informacji o wartości wydatków pieniężnych lub rzeczowych, jakie jednostka poniosła na nabycie składnika aktywów; – w odniesieniu do zobowiązań – dostarczają informacji o kwocie środków pieniężnych, jaką jednostka otrzymała w momencie zaciągnięcia zobowiązania; – stanowią ceny (koszty historyczne) aktywów i zobowiązań aktualne w czasie (dniu) nabywania (wytworzenia) bądź powstania, czyli w momencie zawarcia transakcji lub wystąpienia zdarzenia; – obraz sytuacji majątkowo-finansowej jednostki jest zestawieniem wartości faktów gospodarczych, które wystąpiły w jednostce w danym okresie; fakty gospodarcze są dowodem podjęcia w przeszłości wspólnej decyzji i jej realizacji przez niezależnych uczestników transakcji (Littleton, Zimmerman, 1962, s. 6);

¹⁰ Miary wyceny są uszczegółowieniem metod (podstaw) wyceny. S. Hońko określa je mianem parametrów wyceny (Hońko, 2013, s. 113–117).

Miary wyceny	Treść ekonomiczna miar wyceny
	– dostarczają odbiorcom informacji o sprzężeniu nakładów z efektami, co pozwala na efektywną kontrolę majątku przedsiębiorstwa i jego dystrybucji (Ijiri, 1971, s. 4–14); – wynik okresowy jest ustalany na podstawie transakcji zrealizowanych i stanowi bezpieczną podstawę do polityki rozliczania wyniku możliwą do dystrybucji poza przedsiębiorstwo (Information, 2006, s. 24).
Miary ceny rynkowej: – bieżąca cena sprzedaży, – bieżąca cena sprzedaży netto, – bieżąca cena wymuszonej sprzedaży (wartość likwidacyjna)	– dostarczają użytkownikom informacji o utraconych korzyściach ekonomicznych jednostki gospodarczej w związku z utrzymaniem aktywów w ich obecnej postaci; alternatywną opcją mogłoby być ich sprzedanie na rynku w sprzedaży dobrowolnej (cena sprzedaży, cena sprzedaży netto) bądź wymuszonej (wartość likwidacyjna); – wynik finansowy dostarcza informacji o minimalnych hipotetycznych przyszłych przepływach pieniężnych, które mogłyby zostać przez jednostkę zrealizowane w związku ze sprzedażą (Glautier, Underdown, 2001, s. 332), przez co może stanowić przybliżenie wysokości dochodu ekonomicznego jednostki; – miary te mają mylącą treść ekonomiczną, która jest tworzona przy założeniu, że na moment wyceny, niezależnie od faktycznego przeznaczenia, aktywa przedsiębiorstwa zostaną sprzedane, a zobowiązania uregulowane; obraz taki przeczy treści zasady kontynuacji działalności (w szczególności w odniesieniu do środków trwałych).
– bieżąca cena nabycia	– odzwierciedla wartość danego składnika aktywów i zobowiązań przy założeniu, że będzie on nadal zaangażowany w działalności przedsiębiorstwa (<i>Fair Value</i>, 2007, s. 6); oznacza to przyjęcie perspektywy jednostki w procesie wyceny sprawozdania finansowego, co może być cenne dla części odbiorców informacji sprawozdawczej; – dostarcza informacji pomocnej w ocenie efektywności zarządzania jednostką gospodarczą, a także w ocenie możliwości kontynuacji przez nią działania (Lee, 1996, s. 88).
Miary wartości bieżącej netto: – wartość bieżąca oczekiwanych przyszłych wpływów i wartość bieżąca oczekiwanych przyszłych wydatków	– dostarczają informacji o przyszłej oczekiwanej wartości danego składnika aktywów lub zobowiązań, przy czym wartość ta może wyrażać również efekty synergii (współdziałania) całej grupy składników, przez co informacja taka jest niejednoznaczna w swojej treści (Zarzecki, 1999, s. 130);

Tabela 3. Treść ekonomiczna miar wyceny w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF (ciąg dalszy)

Miary wyceny	Treść ekonomiczna miar wyceny
	– miara ta wymaga określenia przyszłych oczekiwanych korzyści i strat, jakie będzie generować określony składnik aktywów lub zobowiązań dla jednostki gospodarczej, a zatem określenia prognozy kwot przyszłych przepływów pieniężnych netto; ponadto wymaga oszacowania terminów, kiedy kwoty wpłyną lub zostaną wydatkowane, oszacowania wpływów i wydatków oraz stopy dyskontowej i uwzględnia wpływ inflacji na wymienione parametry; – dostarczają informacji o przyroście lub zmniejszeniu wartości bieżącej kapitału własnego w danym okresie.
– wartość godziwa	– w regulacjach u. o r. – wartość godziwa może dostarczać różnej treści ekonomicznej – innego obrazu – wycenianych pozycji w zależności od przyjętej miary (multimiara wyceny); – w regulacjach MSSF (MSSF 13 – <i>Wartość godziwa</i>) – wartość godziwa jest interpretowana jako bieżąca cena sprzedaży, a zatem dostarcza informacji o wartości odrzuconej alternatywy. Do pomiaru wartości godziwej wykorzystywane są: bieżące ceny sprzedaży, bieżące koszty nabycia (odtworzenia), bieżące wartości należnych kwot, ceny sprzedaży pomniejszone o koszty zbycia i utraconą marżę, wartości szacunkowe, ceny rynkowe ustalone w drodze wyceny, wartości bieżące zobowiązań z tytułu przyszłych świadczeń, wartości bieżące kwot wymaganej zapłaty. Miary te wskazują, że kategoria wartości godziwej korzysta ze wszystkich dotychczas omówionych miar wartości bieżącej (z wyjątkiem miar kosztu historycznego), korygując je ewentualnie o specyficzne parametry zależne od konkretnego składnika aktywów lub zobowiązań.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Międzynarodowe Standardy (2011), Ustawa (1994), Littleton, Zimmerman (1962), Glautier, Underdown (2001), Information (2006), Ijiri (1971), Lee (1996), *Fair Value* (2007), Zarzecki (1999, s. 130), Matuszak (2012, s. 74–75).

Z informacji zawartych w tabeli 3 wynika, że treść ekonomiczna miar wyceny kosztu historycznego ukierunkowuje informację retrospektywnie. Można zasadnie stwierdzić, że zastosowanie tej miary do wyceny sprawozdania finansowego wspomaga realizację kontroli powierniczej, przez co wspiera użytkowników w ocenie działalności zarządu (aspekt potwierdzający celu sprawozdania finansowego). Pozostałe miary wyceny są miarami hipotetycznymi i orientują informację prospektywnie. Możliwe jest zatem wykorzystywanie ich do realizacji aspektu prognostycznego celu

sprawozdania finansowego dotyczącego prognozowania przyszłych oczekiwanych przepływów środków pieniężnych netto.

Ponadto przydatność wszystkich omawianych miar wyceny, w tym także miar wyceny kosztu historycznego do dokonywania prognozy, jest w dużej mierze uzależniona od przeświadczeń użytkowników co do zdolności prognostycznej poszczególnych miar. Przyjmując za kryterium rozgraniczenie czasowe miar wyceny (przeszłościowe i przyszłościowe), można tu wyróżnić zasadniczo dwa podejścia:

- 1) prognoza przyszłości może bazować na analizie zdarzeń przeszłych i na tej podstawie dokonuje się projekcji zdarzeń przyszłych lub
- 2) prognoza przyszłości może opierać się na szacunkach wartości bieżących i perspektywnych.

W zależności od przyjętego podejścia wartość prognostyczna miar wyceny może być odmienna. Oznacza to zarazem, że ocena możliwości prognostycznej informacji finansowej będzie zależeć od indywidualnego użytkownika, zaś podstawowym zadaniem rachunkowości, w szczególności sprawozdawczości finansowej, jest dostarczenie użytkownikom podstawy do takich rozstrzygnięć. Nie wydaje się zatem możliwe odgórne i jednoznaczne wskazanie, która miara będzie cechować się lepszymi walorami prognostycznymi.

5. Metody i zasady wyceny sprawozdania finansowego w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF

Wycena składników sprawozdania finansowego jest procesem zmierzającym do ustalenia kwot pieniężnych, w jakich składniki sprawozdania finansowego mają zostać ujęte i wykazane w bilansie oraz rachunku zysków i strat. Proces ten wymaga wyboru jednej z istniejących metod wyceny¹¹ do ustalania wartości danej pozycji w sprawozdaniu finansowym. Wybór ten determinuje szczegółową zasadę jego wyceny obejmującą miarę wyceny i algorytm stosowania tej miary.

Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej i regulacje u. o r.¹² określają cztery metody (podstawy) wyceny, które mogą zostać wykorzystane do ustalania wartości. Nie wymienia się tu wprost metody wartości godziwej, choć jest ona stosowana zarówno w u. o r., jak i w MSSF. Regulacje nie preferują jednak żadnej z metod. Szczegółowe zalecenia w tym zakresie wynikają z zapisów szczegółowych MSSF i u. o r. i stanowią poziom techniczny wyceny odnoszący się do zastosowania zasad szczegółowych. Metody wyceny wraz ze stosowanymi przez nie miarami wyceny przedstawiono w tabeli 4.

¹¹ Przez metody (podstawy) wyceny rozumie się ogólne podejście czy też filozofię „wyceny”, a nie szczegółowe wytyczne (Hońko, 2013, s. 113–117).

¹² Analiza regulacji krajowych wskazuje, że nie definiują one wprost metod (podstaw) wyceny. Określone miary wyceny są przyporządkowane do poszczególnych składników sprawozdania finansowego. Zasadniczo jednak ich zakres i charakter nawiązuje do ich grup ujętych i zaprezentowanych w ZKSF.

Tabela 4. Metody i miary wyceny zgodnie z ustawą o rachunkowości i MSSF

Metoda wyceny	Miary wyceny
Koszt historyczny	Historyczna cena nabycia, historyczny koszt wytworzenia i kwota wymagająca zapłaty
Aktualna cena nabycia	Bieżąca cena nabycia (wartość rynkowa)
Wartość możliwa do uzyskania (realizacji)	Cena sprzedaży netto – możliwa do uzyskania na dzień wyceny
Wartość bieżąca	Zdyskontowana wartość przyszłych wpływów i zdyskontowana wartość przyszłych wydatków

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Założenie koncepcyjne (2010, par. 4.55), Międzynarodowe Standardy (2011), Ustawa (1994).

Można zauważyć, że w u. o r. i ZKSF przyjmuje się podobne miary i metody wyceny. Zakres ich stosowania w odniesieniu do poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego może być jednak różny. Ponadto odmienne są także konsekwencje ujęcia przeszacowań wartości – wynikowe lub kapitałowe – co bezpośrednio wpływa na realizację zasad, norm nadrzędnych, a także zasad zachowania kapitału. W konsekwencji informacja zaprezentowana w sprawozdaniu finansowym może mieć odmienną treść ekonomiczną i w różnym stopniu może realizować cele postawione przed sprawozdaniem finansowym.

Zestawienie szczegółowych zasad wyceny wybranych pozycji sprawozdań finansowych na moment wyceny początkowej, jak i wyceny po początkowym ujęciu wraz ze sposobem tego ujęcia w przypadku przeszacowań wartości zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5. Zestawienie szczegółowych zasad wyceny pozycji bilansowych według MSSF i ustawy o rachunkowości

MSSF	Ustawa o rachunkowości
Wartości niematerialne i prawne	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, gdy aktywa nabyto w drodze wymiany na aktywa pieniężne; – wartość godziwa (szacunek), gdy aktywa nabyto w drodze wymiany na aktywa niepieniężne lub kombinację aktywów pieniężnych i niepieniężnych.	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia.
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, pomniejszone o umorzenie oraz łączną kwotę odpisów z tytułu utraty wartości; – wartość przeszacowana (szacunek),	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, pomniejszone o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

MSSF	Ustawa o rachunkowości
czyli wartość godziwa na dzień przeszacowania, pomniejszona o kwotę późniejszego umorzenia oraz łączną kwotę późniejszych odpisów z tytułu utraty wartości – w sytuacji, gdy istnieje aktywny rynek na te aktywa.	
<i>Ujęcie skutków wyceny bilansowej^a</i>	<i>Ujęcie skutków wyceny bilansowej^a</i>
↑ – kapitał (inne całkowite dochody); ↓ – RZiS ↑ a następnie ↓ – kapitał a potem kapitał i RZiS (w wysokości nadwyżki nad wcześniejszym wzrostem); ↓ a następnie ↑ – RZiS i kapitał (w wysokości nadwyżki nad wcześniejszym spadkiem)	
Rzeczowe aktywa trwałe	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, gdy aktywa nabyto w drodze wymiany na aktywa pieniężne; – wartość godziwa (szacunek) – gdy aktywa pozyskane w drodze wymiany na aktywa niepieniężne lub kombinację aktywów pieniężnych i niepieniężnych.	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia.
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, pomniejszone o umorzenie oraz łączną kwotę odpisów z tytułu utraty wartości; – wartość przeszacowana (szacunek), czyli wartość godziwa na dzień przeszacowania, pomniejszona o kwotę późniejszego umorzenia oraz łączną kwotę późniejszych odpisów z tytułu utraty wartości – w sytuacji, gdy wartość godziwa może być ustalona w sposób wiarygodny. Wartość godziwa gruntów i budynków jest ustalana zwykle poprzez odniesienie do warunków rynkowych w drodze oszacowania dokonywanego na ogół przez profesjonalnego rzeczoznawcę. Wartością godziwą maszyn, urządzeń itp. jest zwykle ich wartość rynkowa ustalona w drodze oszacowania. Jeśli nie ma dowodów dotyczących wartości rynkowej składnika	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia lub – wartość przeszacowana (po urzędowej aktualizacji wyceny środków trwałych na podstawie odrębnych przepisów), pomniejszone o odpisy umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Tabela 5. Zestawienie szczegółowych zasad wyceny pozycji bilansowych według MSSF i ustawy o rachunkowości (ciąg dalszy)

MSSF	Ustawa o rachunkowości
rzeczonego majątku trwałego, jednostka może oszacować wartość godziwą, wykorzystując metodę dochodową lub metodę kosztu odtworzenia.	
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	Ujęcie skutków wyceny bilansowej
↑ – kapitał (inne całkowite dochody); ↓ – RZiS ↑ a następnie ↓ – kapitał a potem kapitał i RZiS (w wysokości nadwyżki nad wcześniejszym wzrostem); ↓ a następnie ↑ – RZiS i kapitał (w wysokości nadwyżki nad wcześniejszym spadkiem)	
Nieruchomości inwestycyjne, inwestycje w aktywa niematerialne	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia.	– historyczna cena nabycia, – historyczny koszt wytworzenia.
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, pomniejszone o odpisy umorzeniowe oraz łączną kwotę odpisów z tytułu utraty wartości lub – wartość godziwą (szacunek), wycena wszystkich nieruchomości inwestycyjnych w wartościach godziwych.	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, pomniejszone o odpisy umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości, lub – cena rynkowa bądź inaczej określona wartość godziwą (szacunek).
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	Ujęcie skutków wyceny bilansowej
↓ – RZiS ↑ – RZiS	↓ – RZiS ↑ – RZiS
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	
Wycena bilansowa	Brak uregulowania
– wartość bilansowa przed kwalifikacją jako przeznaczonego do sprzedaży, – wartość godziwą (szacunek) pomniejszona o koszty zbycia w zależności od tego, która z tych dwóch kwot jest niższa (zasada podwójnego minimum).	
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	
↓ – RZiS	
Zapasy	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia.	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia.

MSSF	Ustawa o rachunkowości
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, albo – wartość netto możliwa do uzyskania (szacunek), w zależności od tego, która z tych dwóch kwot jest niższa (zasada podwójnego minimum).	– historyczna cena nabycia lub – historyczny koszt wytworzenia, albo – cena sprzedaży netto (szacunek), w zależności od tego, która z tych dwóch kwot jest niższa (zasada podwójnego minimum).
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	Ujęcie skutków wyceny bilansowej
↓ – RZiS	↓ – RZiS
Aktywa biologiczne	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
– wartość godziwa (szacunek) pomniejszona o szacunkowe koszty sprzedaży. Jeśli nie istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wartości godziwej, wyceny dokonuje się według: – historycznej ceny nabycia lub – historycznego kosztu wytworzenia, pomniejszonego o odpisy umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.	Brak uregulowania – traktowane podobnie jak zapasy
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
– wartość godziwa (szacunek)	Brak uregulowania – traktowane podobnie jak zapasy
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	Ujęcie skutków wyceny bilansowej
↓ – RZiS	
Należności	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
Brak standardu. Zasadniczo jednak kategoria ta (z wyjątkiem należności publicznoprawnych) jest traktowana jak aktywa (należności) finansowe.	Wycena w wartości nominalnej (wynikającej z dokumentów źródłowych).
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
Brak standardu. Zasadniczo jednak kategoria ta (z wyjątkiem należności publicznoprawnych) jest traktowana jak aktywa (należności) finansowe.	Wycena w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem ostrożności.
Utrata wartości aktywów	
Wycena utraty wartości w wysokości różnicy między wartościami bilansową i odzyskiwalną (szacunek).	Wycena utraty wartości w wysokości różnicy wartości składnika aktywów wynikającej z ksiąg rachunkowych i (1) ceny sprzedaży

Tabela 5. Zestawienie szczegółowych zasad wyceny pozycji bilansowych według MSSF i ustawy o rachunkowości (ciąg dalszy)

MSSF	Ustawa o rachunkowości
Wartość odzyskiwalna jest równa wartości użytkowej ^b lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, zależnie od tego, która z nich jest wyższa.	netto, a w przypadku jej braku – w inny sposób wartości godziwej (szacunek) czy też (2) wartością odzyskiwalną (szacunek) ^c .
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	Ujęcie skutków wyceny bilansowej
↓ – RZiS ↑ – RZiS	↓ – RZiS ↑ – RZiS
Kapitał własny	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
Wartościowy odpowiednik aktywów netto, które stanowią aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania (brak standardu).	Wartościowy odpowiednik aktywów netto, które stanowią aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania.
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
– wartość nominalna z wyjątkiem udziałów (akcji) własnych (brak standardu).	– wartość nominalna z wyjątkiem udziałów (akcji) własnych, które wyceniane są według cen nabycia.
Rezerwy, zobowiązania i aktywa warunkowe	
– wysokość najbardziej właściwych szacunków nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku na dzień bilansowy (szacunek). W sytuacji, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, kwota rezerwy powinna odpowiadać zaktualizowanej wartości nakładów, które zgodnie z oczekiwaniami będą niezbędne do wypełnienia zobowiązania.	– uzasadniona, wiarygodnie oszacowana kwota (szacunek) zgodnie z wytycznymi KSR 6.
Ujęcie skutków wyceny bilansowej	Ujęcie skutków wyceny bilansowej
↓ – RZiS ↑ – RZiS	↓ – RZiS ↑ – RZiS
Zobowiązania	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
Brak standardu. Zasadniczo jednak kategoria ta (z wyjątkiem zobowiązań publicznoprawnych) jest traktowana jak zobowiązania finansowe.	– wartość nominalna (wynikająca z dokumentów źródłowych).
Wycena bilansowa	Wycena bilansowa
Brak standardu. Zasadniczo jednak kategoria ta (z wyjątkiem zobowiązań publicznoprawnych) jest traktowana jak zobowiązania finansowe.	– kwota wymagająca zapłaty lub – wartość godziwa – w przypadku zobowiązań finansowych, których uregulowanie zgodnie z umową następuje drogą wydania aktywów finansowych innych niż środki pieniężne lub wymiany na instrumenty finansowe (szacunek).

MSSF	Ustawa o rachunkowości
<i>Ujęcie skutków wyceny bilansowej</i>	<i>Ujęcie skutków wyceny bilansowej</i>
	↓ – RZiS ↑ – RZiS
Instrumenty finansowe	
Wycena początkowa	Wycena początkowa
Aktywa finansowe – wartość godziwa Zobowiązania finansowe – wartość godziwa Wycena wbudowanego instrumentu pochodnego i umowy zasadniczej – wartość godziwa Zobowiązanie do udzielenia pożyczki poniżej rynkowej stopy procentowej – wartość godziwa	Aktywa finansowe – cena nabycia Zobowiązania finansowe – wartość godziwa
Wycena bilansowa^d	Wycena bilansowa
Aktywa finansowe – wartość godziwa, – skorygowana cena nabycia (zamortyzowany koszt) z uwzględnieniem trwałej utraty wartości. Zobowiązania finansowe Wycena według skorygowanej ceny nabycia (zamortyzowanego kosztu). Wyjątkiem są wyceny według: – wartości godziwej w przypadku zobowiązań finansowych w wartości godziwej przez wynik finansowy (na przykład instrumenty pochodne), chyba że niemożliwe jest wiarygodne ustalenie wartości godziwej; – ceny nabycia – w sytuacji gdy brak możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej^e, – wyceny, która odzwierciedla prawa i obowiązki, jakie jednostka zachowała, w sytuacji zobowiązania finansowego związanego z przekazaniem (przeniesionym) składnikiem aktywów finansowych, który wskutek utrzymania zaangażowania w ten składnik nie kwalifikuje się do wyłączenia (usunięcia).	Aktywa finansowe – wartość godziwa Wyjątkiem są aktywa wyceniane według: – skorygowanej ceny nabycia, w przypadku aktywów zaklasyfikowanych do pożyczek udzielonych i należności własnych, których jednostka nie przeznacza do sprzedaży, oraz do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności, – cena rynkowa lub inaczej określona wartość godziwa, w przypadku aktywów zaklasyfikowanych do pożyczek udzielonych i należności własnych, które jednostka nie przeznacza do sprzedaży w okresie trzech miesięcy, – ceny nabycia, w przypadku aktywów finansowych, dla których nie istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym, albo których wartość godziwa nie może być ustalona w inny wiarygodny sposób. Zobowiązania finansowe Wycena według: – skorygowanej ceny nabycia, z wyjątkiem pozycji zabezpieczanych, lub – wartości godziwej w przypadku zobowiązań finansowych przeznaczonych do

Tabela 5. Zestawienie szczegółowych zasad wyceny pozycji bilansowych według MSSF i ustawy o rachunkowości (ciąg dalszy)

MSSF	Ustawa o rachunkowości
	obrotu oraz instrumentów pochodnych o charakterze zobowiązań. Wyjątkiem jest wycena według: – wartości początkowej, która nie ulega przeszacowaniu, w przypadku instrumentów pochodnych, których rozliczenie nastąpi drogą wydania instrumentów kapitałowych niekwotowanych na regulowanym rynku papierów wartościowych.
<i>Ujęcie skutków wyceny bilansowej</i>	<i>Ujęcie skutków wyceny bilansowej</i>
dla składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy: ↓ – RZiS ↑ – RZiS dla składników dostępnych do sprzedaży: ↓ – kapitał (inne całkowite dochody) ↑ – kapitał (inne całkowite dochody)	dla składników przeznaczonych do obrotu: ↓ – RZiS ↑ – RZiS dla składników dostępnych do sprzedaży: RZiS lub kapitał

- ^a W zestawieniu pomijać się będzie ujęcie skutków zaistnienia trwałej utraty wartości, zasadniczo w każdym przypadku ujmuje się bowiem ją wynikowo.
- ^b Wartość użytkowa to bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów środków pieniężnych, których wystąpienia oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania składnika aktywów oraz jego zbycia na zakończenie okresu użytkowania.
- ^c Szczegółowe wytyczne dla ustalenia utraty wartości przewiduje w tym zakresie KSR nr 4.
- ^d Od 1 stycznia 2015 r. klasyfikacja instrumentów finansowych zostanie podporządkowana zasadom ich wyceny. Instrumenty finansowe będą klasyfikowane do jednej z dwóch grup: (1) grupa wyceniana według wartości godziwej lub (2) grupa wyceniana według zamortyzowanego kosztu.
- ^e Na przykład dotyczy to instrumentów pochodnych powiązanych z instrumentem kapitałowym niekwotowanym na aktywnym rynku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Międzynarodowe Standardy, 2011), (Ustawa, 1994) (Matuszak, 2012).

Z przeprowadzonej analizy porównawczej metod i szczegółowych zasad wyceny składników aktywów i zobowiązań według MSSF i u. o r. można wyciągnąć następujące wnioski:

- proponowane w regulacjach zasady wyceny wykorzystują różne, zarówno przeszłościowe, jak i przyszłościowe miary wyceny; wynika z tego, że w regulacjach u. o r. i MSSF został wybrany model mieszany wyceny, który bazuje zarówno na miarach retrospektywnych, jak i prospektywnych;
- przy wycenie początkowej w obu regulacjach większość składników wycenianych jest metodą kosztu historycznego jako wynikającą z przeprowadzonej transakcji; dopiero w sytuacji gdy nie ma możliwości ustalenia kosztu historycznego przewiduje się dokonanie oszacowania wartości składnika na podstawie wartości rynkowej podobnego składnika lub inaczej ustalonej wartości godziwej;

- przy wycenie bilansowej regulacje MSSF wprowadzają możliwość stosowania dwóch podejść do wyceny: wzorcowego i alternatywnego w większym zakresie niż to ma miejsce na gruncie regulacji u. o r.; zarówno w u. o r., jak i w MSSF podejście wzorcowe oparte jest na koszcie historycznym (podejście przeszłościowe), natomiast alternatywne metody wyceny są oparte głównie na wycenie w wartości godziwej, czyli wielkości szacunkowej (podejście przyszłościowe). Jak wskazywano, wartość godziwa jest multimiarą, wykorzystuje bowiem wszystkie perspektywne miary wartości, przez co interpretacja jej treści ekonomicznej jest utrudniona¹³. Ponadto MSSF przewidują możliwość zastosowania alternatywnej metody wyceny w szczególności do takich składników, jak wartości niematerialne i prawne czy rzeczowe aktywa trwałe. Rozwiązań takich brakuje w regulacjach krajowych;
- regulacje MSSF w obecnym kształcie uniemożliwiają jednostce zastosowanie podejścia jednolitego metodycznie bazującego na miarach kosztu historycznego; propozycje MSSF pozwalają raczej na zapewnienie jednolitości metodycznej opartej na wartości godziwej (choć jak wskazano problematycznej co do treści ekonomicznej); w przypadku regulacji krajowych taka możliwość istnieje w odniesieniu do prawie wszystkich składników majątkowych;
- obecne w regulacjach przyzwolenie na wybór alternatywnych metod wyceny tego samego składnika sprawozdania finansowego prowadzi do niejednolitej metodycznie wyceny nawet w ramach jednego przedsiębiorstwa; im większa niejednolitość metodyczna wyceny, tym mniejszy element semantyczny ma suma bilansowa (Kabalski, 2007, s. 260); staje się ona wtedy informacją o nieokreślonej treści ekonomicznej;
- regulacje krajowe i MSSF przewidują odmienne możliwości ujęcia przeszacowań z wyceny bilansowej w ramach jednego sprawozdania finansowego; w rezultacie treść ekonomiczna wyniku finansowego i/lub kapitału własnego może okazać się nieokreślona;
- regulacje MSSF preferują wycenę w wartości godziwej, przez co realizują bardziej oczekiwania informacyjne grupy inwestorów kosztem pozostałych grup odbiorców; w przypadku regulacji krajowych można zauważyć, że zakres stosowania multimiary wartości godziwej nie jest tak szeroki, co oznacza, że regulacje polskie obecnie nie preferują oczekiwań inwestorów jako dominującej grupy.

¹³ Można z tego wnioskować, że Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) uznała, że informacje pozwalające na prognozę przyszłości powinny opierać się na szacunkach wartości bieżących i perspektywnych. Takie stanowisko nie znajduje jednak jednoznacznego potwierdzenia w badaniach empirycznych, jak wskazano bowiem w punkcie 4, do prognozowania przyszłości wykorzystuje się także miary kosztu historycznego (PricewaterhouseCoopers, 2007).

Wnioski końcowe

Przeprowadzone rozważania dotyczące wyceny sprawozdania finansowego w kontekście realizacji koncepcji TFM pozwalają na sformułowanie następujących wniosków i rekomendacji.

1. Teoria rachunkowości wskazuje w sposób jednoznaczny, że wybór metod i zasad wyceny sprawozdania finansowego powinien wynikać z celu, którego realizacji oczekuje się od tego sprawozdania finansowego.

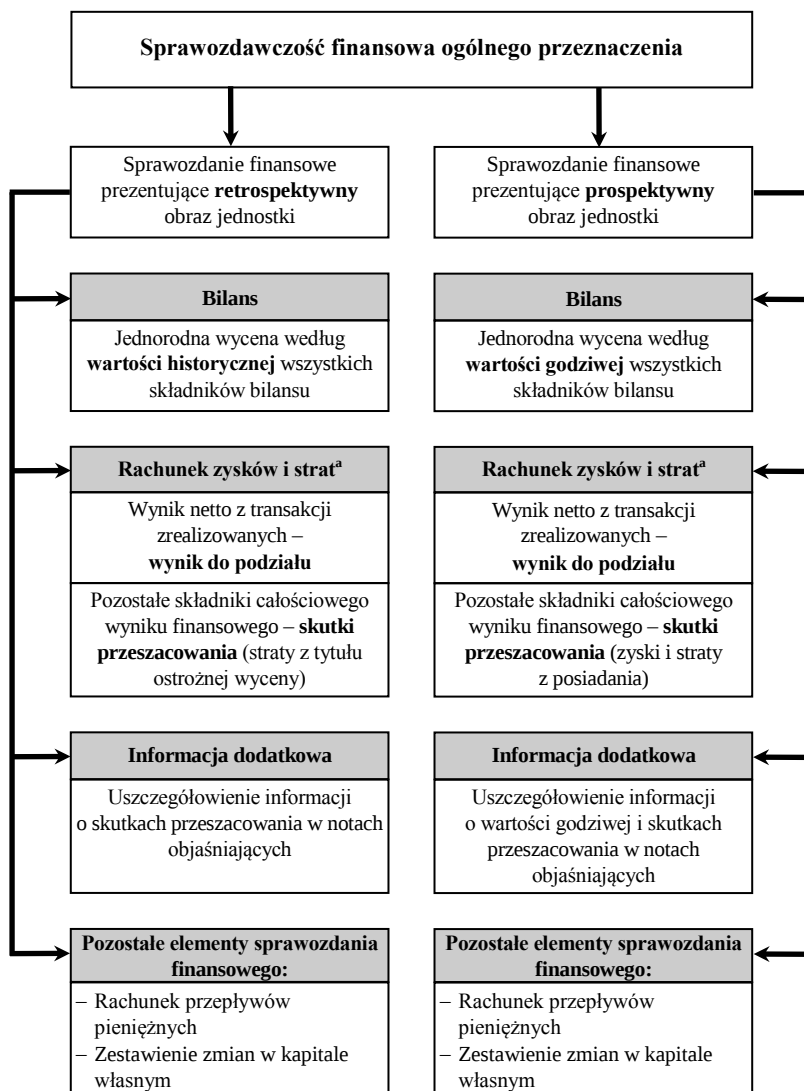
2. Od sprawozdania finansowego wymaga się teraz dostarczenia informacji zarówno potwierdzającej, jak i prognostycznej. Do realizacji tak określonego celu konieczne jest wykorzystanie zarówno miary kosztu historycznego, dostarczającej informacji retrospektywnej i jednocześnie miar wartości bieżącej, mających dostarczyć informacji prospektywnej, a obecnie reprezentowanej w regulacjach przez multimiarę wartości godziwej.

3. Regulacje zalecają stosowanie różnych (co do treści ekonomicznej) metod wyceny bilansowej, a w szczególności zezwalają na ich alternatywny wybór. To sprawia, że możliwość pełnej realizacji celów stawianych przed sprawozdaniem finansowym wydaje się być niemożliwa, a przynajmniej jest nieokreślona. W jednym sprawozdaniu finansowym mogą bowiem zostać zastosowane miary o odmiennej treści ekonomicznej, przez co informacja w tym sprawozdaniu będzie mieszaniną informacji retro- i prospektywnych.

4. Podstawowe znaczenie dla realizacji głównego celu, zarówno w aspekcie potwierdzającym, jak i prognostycznym, ma informacja retrospektywna. Z kolei na podstawie informacji prospektywnej nie jest możliwa realizacja celu potwierdzającego. Dlatego też informacja retrospektywna jest podstawową informacją, która powinna być dostarczana powszechnemu użytkownikowi w sprawozdaniu finansowym.

5. Zdaniem autora, pogodzenie tak różnych zakresów informacyjnych wynikających z głównego celu sprawozdania finansowego w jednym sprawozdaniu nie jest możliwe.

6. Wydaje się zatem, że logiczną konsekwencją istnienia dwóch obszarów informacyjnych, wymagających zastosowania dwóch „przeciwstawnych” miar wyceny kosztu historycznego i wartości godziwej, jest sporządzenie dwóch zestawów specjalistycznych sprawozdań finansowych: retrospektywnego, którego wycena wykorzystywałaby wyłącznie miary kosztu historycznego, oraz prospektywnego wykorzystującego multimiarę wartości godziwej. Rozwiązanie takie byłoby ewolucyjnym następstwem poszerzania się zakresu informacyjnego sprawozdania finansowego, ale bez uszczerbku dla podstaw metodologicznych rachunkowości. Pozwoliłoby to na lepszą realizację koncepcji TFM w sprawozdaniu finansowym. Sprawozdanie takie równoważyłoby – w założeniu – potrzeby informacyjne zarówno inwestorów giełdowych, jak i pozostałych dostarczycieli kapitału, spełniając przy tym postulat sprawozdawczości ogólnego przeznaczenia. Zarys sprawozdania finansowego o zrównoważonym charakterze ogólnego przeznaczenia prezentuje schemat 1.

Schemat 1. Zarys sprawozdawczości finansowej ogólnego przeznaczenia

^a Według propozycji autora wynik finansowy jest podzielony na dwie części: wynik z transakcji zrealizowanych, który jest przeznaczony do podziału i jest on wspólny zarówno dla części retrospektywnej, jak i prospektywnej sprawozdania finansowego, oraz wynik z transakcji niezrealizowanych, który w retrospektywnej części wynika z ostrożnej wyceny aktywów i zobowiązań, a w prospektywnej części wynika z przeszacowania aktywów i zobowiązań do poziomu wartości godziwej.

Literatura

- Alexander D. (1993), *A European true and fair view?*, [in:] *A European true and fair view?*, „European Accounting Review”, vol. 1.
- Bek-Gaik B. (2012), *Sprawozdanie z całkowitych dochodów w biznesowej koncepcji sprawozdawczości finansowej IASB/FASB*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 69 (125), SKwP, Warszawa.
- Beresińska A., Golec M., Karmańska A. (1997), *Koncepcja true and fair view w praktyce światowej i w Polsce*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 40 (96), SKwP, Warszawa.
- Gierusz J. (2010), *Ocena przygotowanego przez IASB i FASB projektu sprawozdania finansowego*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 56 (112), SKwP, Warszawa.
- Glautier M.W.E., Underdown B. (2001), *Accounting Theory and Practice*, Prentice Hall.
- Gmytrasiewicz M. (2006), *Dylematy współczesnej rachunkowości. Artykuł dyskusyjny*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 32 (88), SKwP, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M. (2007), *Teoria rachunkowości a Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, [w:] *Rachunkowość wczoraj, dziś, jutro*, SKwP, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M. (2008), *Rachunkowość. Podstawowe założenia i zasady*, Difin, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M. (2009), *Wybrane problemy teoretyczne współczesnej rachunkowości*, [w:] *Problemy współczesnej rachunkowości*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M., Karmańska A. (2004), *Rachunkowość finansowa. Vademecum Rachunkowości*, Difin, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M., Karmańska A., Olchowicz I. (1999), *Rachunkowość finansowa*, Difin, Warszawa.
- Gos W. (2000), *Organizacja ksiąg rachunkowych*, Difin, Warszawa.
- Helin A. (2000), *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa.
- Helin A. (2006), *Sprawozdanie finansowe według MSSF. Zasady sporządzania i prezentacji*, C.H. Beck, Warszawa.
- Hendriksen E.A., Breda M.F. (2002), *Teoria rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Hońko S. (2013), *Wycena w rachunkowości, znaczenie, podstawy, parametry i zasady*, Wydawnictwo PPH ZAPOL Dmochowski, Sobczyk Sp. j., Szczecin.
- Ijiri Y. (1971), *A defense for historical cost accounting*, [in:] R.R. Sterling (ed.), *Asset Valuation and Income Determination. A Consideration of the Alternatives*, Scholars Book Co., Houston.
- Information for Better Markets. Measurement in Financial Reporting* (2006), Institute of Chartered Accountants, London.
- Kabalski P. (2007), *Wybrane problemy wyceny rzeczowego majątku trwałego według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej*, [w:] I. Sobańska, A. Szychta (red.), *Wpływ międzynarodowych i krajowych regulacji sprawozdawczości finansowej i auditingu na zmiany w praktyce rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kamiński R., Owczarek L. (2008), *Polityka przedsiębiorstwa w zakresie sprawozdawczości finansowej*, Ars boni et aequi, Poznań.
- Kosmala MacLulich K. (2003), *The true and fair view construct in the context of Polish transition economy: some local insights*, „European Accounting Review”, vol. 12, no. 3.
- Lee T.A. (1996), *Income and Value Measurement*, Intl Thomson Business, London.
- Lisiecka-Zajac B. (1994), *Ogólna charakterystyka ustawy o rachunkowości*, „Rachunkowość”, zeszyt specjalny.
- Littleton A.C., Zimmerman V.K. (1969), *Accounting Theory: Continuity and Change*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N.J.
- Matuszak Ł. (2012), *Wycena a współczesne podejścia do celu sprawozdania finansowego – teoria i regulacje*, [w:] J. Samelak (red.), *Funkcje współczesnej rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu”, nr 248.
- Remlein M. (2008), *Inwestycje kapitałowe w polityce rachunkowości grupy kapitałowej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.

- Samelak J. (2011), *Czy nowy model sprawozdania finansowego według MSSF jest sprawozdaniem ogólnego przeznaczenia?*, [w:] W. Gabrusewicz, J. Samelak (red.), *Dylematy współczesnej rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu”, nr 174.
- Samelak J., Matuszak Ł. (2009), *Wycena w teorii i praktyce rachunkowości: artykuł dyskusyjny*, [w:] *Problemy współczesnej rachunkowości*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Sikorska M. (2005), *Koncepcja true and fair view w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości oraz standardach rachunkowości amerykańskiej*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, t. 25 (81), SKwP, Warszawa.
- Sojak S., Stankiewicz J. (red.) (2002), *Podstawy rachunkowości*, TNOiK, Toruń.
- Surdykowska S.T. (1999), *Rachunkowość międzynarodowa*, Zakamycze, Kraków.
- Surdykowska S.T., Kuter M. (2009), *Kryzysy gospodarcze a wiarygodność sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa, s. 27.
- Szycha A. (1996), *Teoria rachunkowości Richarda Mattessicha w świetle podstawowych kierunków rozwoju nauki rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa.
- Szyska A. (2009), *Finanse behawioralne Nowe podejście do inwestowania na rynku kapitałowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Walińska E. (2005), *Międzynarodowe standardy rachunkowości. Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Zarzecki D. (1999), *Metody wyceny przedsiębiorstw*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa.

Akty prawne i regulacje środowiskowe

- Czwarta Dyrektywa Rady EWG z dnia 25 lipca 1978 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych spółek, Dz. Urz. UE, nr 222, poz. 11.
- Fair Value Measurement. Staff Analysis of Comment Letters (2007), IASB, Information for Observers, Agenda paper 2C, London, October.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2011, część A (2011), SKwP, Warszawa.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz. U. 2009, nr 152, poz. 1223 (tekst jednolity), z późn. zm.
- Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej (2010), [w:] *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2011, część A* (2011), SKwP, Warszawa.

Źródła internetowe

- PricewaterhouseCoopers (2007), *Measuring Assets and Liabilities. Investment Professionals' Views*, February 2007, https://www.pwc.com/en_GX/gx/ifrs-reporting/pdf/measuringassetssurvey.pdf (dostęp 22.10.2013).

Streszczenie

We współczesnej gospodarce wzrasta znaczenie i rola funkcji informacyjnej rachunkowości, a zwłaszcza sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw. Sprawozdanie finansowe stanowi dla użytkowników zewnętrznych podstawowy nośnik informacji o sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowym przedsiębiorstwa, dlatego też powinno być ono sporządzone w taki sposób, aby w najwyższym stopniu realizowało koncepcję *true and fair view presentation* (TFV). Podstawą tworzenia informacji w sprawozdaniu finansowym jest proces wyceny, który powinien być podporządkowany realizacji celów stawianych przed sprawozdaniem finansowym. Dlatego pytanie badawcze, jakie się tu pojawia, brzmi: czy proponowane obecnie w teorii i w regulacjach metody i zasady wyceny realizują w możliwie najwyższym

stopniu koncepcję TFV w sprawozdaniu finansowym? W opracowaniu wykorzystano takie metody badawcze, jak analiza literatury, analiza porównawcza, metoda syntezy, metoda dedukcji oraz metoda dyrektywy celowościowej. W artykule określono między innymi istotę koncepcji TFV oraz treść ekonomiczną miar wyceny sprawozdania finansowego, a także poddano analizie porównawczej metody i szczegółowe zasady wyceny sprawozdania finansowego w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF. We wnioskach zaprezentowano autorskie stanowisko w odniesieniu do kierunków dalszego kształtowania się wyceny sprawozdania finansowego w kontekście realizacji koncepcji TFV. Na tej podstawie zaprezentowano autorski zarys sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia.

Słowa kluczowe: koncepcja *true and fair view presentation*, funkcja informacyjna rachunkowości, sprawozdanie finansowe, wycena składników sprawozdania finansowego, zasady wyceny sprawozdania finansowego.

Summary

True and fair view concept in measurement of financial statements elements – theory and regulatory framework

In today's economy, the importance and role of the accounting information function is increasing, especially in corporate financial reporting. The financial statements for external users are the primary carrier of information about the financial situation of the company and therefore, in accordance with fundamentals of accounting, they should be prepared in a way that as much as possible complies with the concept of true and fair view (TFV). The basis for creating information in financial statements is the valuation process, which should be subordinated to the realization of the aims of financial reporting. Therefore, the research question that arises here is whether the valuation methods and principles present in contemporary theory and regulations are able to sufficiently implement the concept of TFV in financial statements? The research methods adopted in this study include analysis of the literature, comparative analysis, synthesis and deduction. The study, among others, analyses the essence of the true and fair view concept and the economic substance of measures used in valuation, as well as discusses the specific valuation methods and principles in the IFRS and Polish legal regulations. The conclusion presents the author's view on further development of measurement in financial statements in the context of TFV concept implementation and on this basis outlines the author's proposal for a general purpose financial statement.

Keywords: true and fair view concept, information function of accounting, financial statements, measurement of financial statements elements, valuation principles.